

RINGMAJANDUSE
VÕIMEKUSE TÕSTMINE

KOHALIKU OMAVALITSUSE RINGMAJANDUSE TEEKAART VIIMSI VALD

Seisuga 31.08.2023

Koostatud projekti tegevuse „Ringmajanduse võimekuse tõstmine kohalikes omavalitsustes” raames.

KESKKONNAAGENTUUR

TAL
TECH

KLIIMAMINISTEERIUM

Iceland
Liechtenstein
Norway grants

Kohaliku omavalitsuse ringmajanduse teekaart

VALD/LINN	VIIMSI VALD
TEEKAARDI KOOSTAJA	Taavi Rebane
TOIMETAJAD	Jaana Merisaar, Tarmo Tuisk, Niina Dulova
KOOSTAMISE PERIOOD	3. mai – 31. aug 2023

Käesolev teekaart on koostatud eesmärgiga näidata omavalitsuse ringmajanduslike tegevuste prioriteete, eelistusi, kitsaskohti, lahendusi, konkreetseid tegevusi ning potentsiaalset koostööd erinevate sidusgruppide või teiste omavalitsustega.

Teekaardis on kaetud järgmised keskkonnaga seotud teemavaldkonnad:

- keskkonnahoidlike riigihangete kasutamine KOV-is ja allasutustes;
- ringmajanduslane teavitustegevus;
- jäätmemajanduse edendamine;
- keskkonnajuhtimissüsteemide rakendamine;
- keskkonnajalajälje hindamine KOV-is ja allasutustes.

Teekaardis on kaetud järgmised äri- ja koostöömudelitega seotud teemad:

- kohalike ressursside kestliku kasutamise soodustamine;
- ringmajanduslike ärimudelite rakendamine/soodustamine;
- koostöövõimalused ringmajanduses erinevate sektorite ja KOV vahel;
- ringmajandust edendavate projektide soodustamine KOV territooriumil;
- uuenduslike ringmajanduslike initsiatiivide algatamine.

SISUKORD

I EESMÄRGID JA PRIORITEEDID	4
II RINGMAJANDUSE PARIMAD PRAKTIKAD	7
III TEGEVUSKAVA	11
IV KOOSTÖÖ	13
LISA 1. ETTEPANEKUD RIIGILE RINGMAJANDUSE SOODUSTAMISEKS.....	14
LISA 2. ARENGU INDIKAATORID	16

I EESMÄRGID JA PRIORITEEDID

OMAVALITSUSE KITSASKOHAD, MIDA VÕIKS LAHENDADA RINGMAJANDUSE ABIL

1. Suhteliselt kõrge jõukuse tasemest tingitud suurem tarbimine tekitab lõpuks rohkem jäätmeid.
2. Liialt palju toitu läheb rikkema, see visatakse ära. Suur osa sellest jõuab segaolmejätmete hulka.
3. Ehitusjätmed liiguvad kõik vallast välja mujale järelsorteerimiseks ja taaskasutuseks, samal ajal tuuakse palju uusi materjale valda sisse.
4. Veepuudus – oluliselt enam peaks kõvakattega pindadelt koguma ja hoiustama vihmavett, et seda hiljem kasutada kastmiseks või näiteks tualettides. Perspektiivis reovee puhastamine sellisele tasemel, et kasutada vett kastmiseks?

KESKKONNATEEMAD, MIS VAJAVAD LÄHIAASTATEL ENIM EDENDAMIST

- Keskkonnahoidlike riigihangete kasutamine KOVis ja allasutustes

See on kindlasti oluline, aga eeldab just eelkõige konkreetse valdkonna inimeste koolitamist, mitte ainult keskkonna- või hangetega tegeleva juristi harimist. Näiteks väga suur osa investeeringutest läheb ehitusvaldkonda, eelkõige teedesse ja hoonetesse. Samas ei ole nende puhul keskkonnahoidlikkuse kriteeriumide rakendamine ehitusvaldkonnas veel nii tavapärane. Vaja väga selgeid näiteid, juhendeid, parimaid praktikaid, mida juurutada hangetes. Mure (kas ka õigustatud?) on selles, et hange läheb kallimaks, tulemus on madalama kvaliteediga ning ülalpidamiskulud on suuremad. Lisaks suureneb igasuguste lisatingimustega vaiete esitamise oht, mis võib ajagraafiku paigast ajada jne. Teatud riiklike toetusmeetmetega saab KOVe nügida keskkonnahoidlike hangete suunas ja kui juba on positiivne kogemus olemas, siis on ka suurem valmidus seda edaspidi ette võtta.

- Ringmajandusalane teavitustegevus

Siin on tohutult oluline see, et Eesti on üks inforuum! Valdav enamik ettevõtetest või elanikest ei jõua jälgida, millises konkreetses KOV-is on millised jäätmehoolduse nõuded ja soovitused. Kui Tallinn oma biojäätmete liigiti kogumise kohustuse kehtestas, siis olid kõigil Harjumaa KOV-idel "telefonid punased". Tegelik elu on KOV-i piiride ülene. Ka teavitustegevus peaks olema eelkõige üleriigiline või vähemalt koordineeritud riigi tasandil, et sama signaal läheks välja kõigile osalistele.

- Jäätmemajanduse edendamine

Kõige olulisem olmejäätmete küsimuses on lahendamata, aga see on riigi otsus: kas Eestis tuleks pakendijäätmekokku koguda igal kinnistul või mitte? Praegune hübriidsüsteem ei tööta nii hästi kui võiks, avalikke punkte on suhteliselt vähe ja pole ka eelistatud, kui samal ajal on korteriühistutel võimalik endale tasuta saada pakendikonteiner ja äravedu ning eramajadel on paljudes kohtades võimalik saada kollase koti teenus. Toimub mitme TKO konkureerimine samas piirkonnas, mis muudab pakendijäätmekogumise süsteemi ebaefektiivseks, siin peaks riik rohkem sekkuma.

- Keskkonnajuhtimissüsteemide rakendamine

Seda võib kaaluda, kui süsteemi haldamiskulud on minimaalsed. Kui kellelegi lisandub poole või terve töökoha jagu koormust, et andmeid koguda, süstematiseerida, tagasisidet anda jne, siis on tegemist äärmiselt kuluka ettevõtmisega. Alustada tuleks oma keskkonnajalajälje kaardistamisest valdkondade kaupa.

- Keskkonnajalajälje hindamine KOV-is ja allasutustes

Seda võiks teha mingisuguse intervalliga. Hindamine, seejärel tegevuskava jalajälje vähendamiseks, tegevuskava seire ning lõpuks uuesti hindamine, et selgitada välja kava tõhusus.

ÄRIMUDELITE ARENDUSE JA KOOSTÖÖ TEEMAD, MIS VAJAVAD LÄHIAASTATEL ENIM EDENDAMIST

- Kohalike ressursside kestliku kasutamise soodustamine

Selleks on vaja riiklikku andmebaasi, mis viiks kokku ressursside pakkumise ja nõudluse. Ainult ühe KOVi baasil seda üles ehitada ei ole mõistlik. Lisaks oleks vaja paika panna, millistes valdkondades on kõige suurem potentsiaal ressursside taaskasutuseks. See eeldab ettevõtluse kaardistamist, ettevõtjatega suhtlemist, kohtumisi jne. Praegu seda infot KOV-idel suuresti pole.

- Ringmajanduslike ärimudelite rakendamine/soodustamine

KOV saab ettevõtlust arendada ja suunata eelkõige maakasutus- ning ehitustingimuste kehtestamise kaudu ning riigihangete kaudu. Samas on vähemasti Harjumaal ettevõtlus omavalitsuste ülene ning ainult ühe KOV-i piires hakata nullist mingit klasterit üles ehitama on väga keeruline.

- Koostöövõimalused ringmajanduses erinevate sektorite ja KOV vahel

KOV võib olla toeks kommunikatsiooniga, teatud määral füüsilise taristuga, aga KOV-i põhitegevus ei ole ja ei peakski olema ettevõtlusega tegelemine.

- Ringmajandust edendavate projektide soodustamine KOV territooriumil

Viimsi soovib ehitada uue jäätmejaama ning arendada sellest välja ringmajanduskeskuse, kus oleks näiteks töökojad ja õppeklassid selleks, et vanu esemeid korda teha. Õppeklasse saab rentida, lisaks on seal kavas teha koolitusi.

Täiendavalt on kavas üles seada toidukapp (või kapid) koostöös Fudloopi või mõne teise analoogse ettevõtte või MTÜ-ga.

Ehituse ja kommunaalmajanduse poole pealt on kavas ette võtta teeprojekt(id), kus võimalikult suures ulatuses kasutatakse bituumeni asemel nn teise ringi materjale.

- Uuenduslike ringmajanduslike initsiatiivide algatamine

II RINGMAJANDUSE PARIMAD PRAKTIKAD

PARIMAD RINGMAJANDUSE PRAKTIKAD, MIDA OMAVALITSUS RAKENDAB

Jäätmemajanduse kontekstis on Viimsi võtnud selge suuna võimalikult suures ulatuses koguda pakendijäätmeid liigiti. Selleks on muudetud kohustuslikuks pakendikonteineri olemasolu kõigil korterelamute kinnistutel, kus on vähemalt 5 korterit. Kohtkogumise edendamine on valla hinnangul ainuke võimalus, kuidas oluliselt tõsta liigiti kogutud jäätmete osakaalu.

Viimsi on võtnud kavassee ka ringmajanduskeskuse rajamise, aga selles osas on murekohaks jätkusuutlikkus. Üks asi on keskus valmis ehitada, teine asi on nende ruumide ülalpidamine, sobivate inimeste leidmine, õppeklasside ja -kursususte korraldamine jne. Kõike seda valla eelarvest teha pole ilmselt võimalik. Lisaks on probleemiks asukoht. Mugav on see ehitada jäätmejaama kõrvale, aga jäätmejaam asub keskusalast eemal. See tähendab, et ka ringmajanduskeskus jääb inimestest eemale. Oluline on jõuda arusaamani, et ringmajandus ei tähenda prügi ning paljusid ringmajandustegevusi saaks ka teha seal, kus elavad inimesed.

KESKKONNAGA SEOTUD PARIMAD PRAKTIKAD, MIS PAKUVAD HUVI

Keskkonnahoidlike riigihangete kasutamine KOV-is ja allasutustes

- Keskkonnasõbralike (riigi)hangete kompetentsikeskus;
- avalike hoonete ja tee-ehituse keskkonnahoidlikud hanked.

Ringmajandusalane teavitustegevus

- "Ringmajanduse saadikud" ettevõtetesse - vajab lähemat tutvustamist, aga huvi on olemas.

Jäätmemajanduse edendamine

- Nutikad prügikastid – juba kasutuses, aga seni ainult segaolmejäätmete kogumiseks. Perspektiivis peaks võimaldama liigiti kogumist.
- Ehitus- ja lammutusjäätmete müügiplatvorm – võiks olla KOV-ide ülene või üleriigiline.
- Piirkondlikud jäätmekäitlustehased (sh biogaasi tootmine) – oleneb pakutava lahenduse efektiivsusest ja töökindlusest;
- Jäätmejaama või -keskuse laiendamine ringmajanduse otstarbel – ringmajanduskeskus on Viimsi valla arengukavas. Ringmajanduskeskus võiks aga olla oluline osa kooliõppes, kus osa tööõpetuse tunnist mööduks vanu asju remontides või üles vuntsides. Kui ringmajanduskeskus on kaugel linnast või asulast väljas, siis ei ole see mõeldav. Jäätmejaamad enamasti asuvad aga keskusest st inimestest kaugel.

Keskkonnajuhtimissüsteemide rakendamine

Keskkonnajalajälje hindamine KOV-is ja allasutustes – vaja oleks ühtset praktikat, metoodikat, muudaks hindamise kiiremaks ja odavamaks, lisaks oleks niimoodi lihtsam KOV- e omavahel võrrelda. Kui minuomavalitsus.ee hinnangus oleks näiteks ka see, kui roheline on KOV-i valitsemisaparaat, siis see võiks motiveerida küll.

ÄRI- JA KOOSTÖÖMUDELITEGA SEOTUD PARIMAD PRAKTIKAD, MIS PAKUVAD HUVI

Peamine ringmajanduse koostööpiirkond on Harju maakond koos Tallinna linnaga. Teised koostöösuhted on naaberomavalitsuste ja partneromavalitsuste vahel.

KOV-idega koostööprojektid:

- Ringmajanduse valdkonnas ühine teavitamine ja kaasamine: keskkonnanädala või -kuu üritused jm.;
- ettevõtluse kaardistamine ringmajanduse edendamise perspektiivist;
- jäätmejaamade juurde ringmajanduslike lahenduste loomine: korduskasutuspunktid; kompostimisalad, parandustöökojad jm;
- maavaradega seotud küsimused;
- energia- ja kliimakavade ühine koostamine;
- ringmajanduse kompetentsikeskus;
- ringmajanduse kohalik või piirkondlik toetusmeede;
- biojätmete väärindamine.

Kohalike ressursside kestliku kasutamise soodustamine

- Tööstussümbioos – Harjumaa kontekstis ei ole kohalik see, mis on ühes omavalitsuses, vaid kohalik on Harjumaa ülene. Kui ettevõtjate jaoks on majanduslikult kasulik võtta näiteks kasutusele teise ettevõtte "jäägid" ja see on regulatiivselt lihtne ja mugav, siis seda ka tehakse. Kui see on kallim ning keskkonnasäästu pole võimalik nõnda hinda sisse kirjutada, siis ei tehta seda ka siis, kui teine ettevõtte on kõrvalmajas ning KOV on need ettevõtted otse omavahel kokku toonud.
- Bioenergia ressursside ja kasutuspotentsiaali kaardistamine – Bioenergia mõiste on ajas muutuv st mida loetakse keskkonnasõbralikuks ja mida mitte. Roheline on bioenergia siis, kui toorainet pole võimalik kasutada ära muul kasulikul viisil ning läheks vastasel juhul raisku. Praegu on Eestis võimekus tahkeid asju põletada oluliselt suurem kui reaalselt tekib puidutööstuse jääke, mis enam muuks otstarbeks ei kõlba. Suuresti kasutamata on aga näiteks reovee jääksoojuse potentsiaal kütteks ja tarbevee soojendamiseks.
- Tegevuskava kohalike ressursside kestliku kasutamise soodustamiseks – Viimsi kontekstis on loodusressursside kasutamine tundlik teema. Rääkida võib vee kestlikust kasutamisest, aga kui välja käia idee, et kasutame Viimsi metsasid selleks, et Viimsi enda uushoonestust rajada, siis inimeste seisukohad koheselt polariseeruvad. Viimsis puuduvad ka sobivad ettevõtted puidu töötlemiseks (näiteks saekaatriid). Seega tuleks Viimsis kogutud metsamaterjal igal juhul välja transportida ja siis uuesti sisse tuua. Viimsi kohaliku kruusakarjääri idee saaks ka koheselt suure vastuseisu osaliseks, sõltumata sellest, kas maavara kasutatakse ära ainult kohapeal või veetakse välja. Võib-olla oleks siin esimeseks sammuks hoopis inimeste harimine sellel teemal, kui palju nende elamu ehitamiseks ning elustiili viljelemiseks kulub ressursse ning kus see keskkonnakahju tekib. Kui inimesed on väga eraldatud nende tegevusest tekitatud mõjudest, siis puudub neil ka soov seda vähendada.

Ringmajanduslike ärimudelite rakendamine/soodustamine – KOV saab toetada kommunikatsiooniga, kohaliku teabe kogumise ning ettevõtluseks sobivate tingimuste loomisega.

- Oletusringi hindamise rakendus ettevõtetele – See võiks olla kasulik nendele ettevõtetele, kus suudetakse jätkusuutlikkuse põhimõtte rakendamisega kaasnevad kõrgemad kulud tarbijale maha müüa. Praegu tundub, et see on vaid võrdlemisi väike osa ettevõtetest. Seega peaks siin kaasa aitama ka maksukeskkond, regulatsioonid jmt. Praegusel hetkel on tavalist lineaarset majandusmudelit järgiv ettevõtte hinna poolest selgelt konkurentsivõimelisem. Hetkel suunavad ettevõtteid rohelise mõtteviisi ja käitumise suunas peamiselt finantsasutused, aga siin peaks ka riik (ja EL laiemalt) võtma ohjad rohkem enda kätte.
- Praktiline ringmajanduse ärimudelite juhend ettevõtetele näidete ja käepäraste tööriistadega – Kindlasti kasulik, aga kehtivad samad põhimõtted, mis eelmise punkti juures.

Koostöövõimalused ringmajanduses erinevate sektorite ja KOV-i vahel

- Tööstussümbioosi edendamine – KOV on valmis panustama planeerimise ja ehitusõiguse osas, aga KOV pole arendaja. Harjumaal on ka küsimus, kus peaks siis teatud sektorit maksumaksja rahaga n-ö eelisarendama? Harjumaal ei ole reeglina töökohtade puudust ning KOV-i maksuraha tuleb elanike, mitte ettevõtete arvelt. Seega puudub vähemasti Harjumaal KOV-idel majanduslik stiimul maksumaksja rahaga panustada ettevõtluse arendamisse. Kindlasti on selliseid Eesti piirkondi, kus üks ettevõtlussektor domineerib ja kus oleks ka uusi töökohti hädasti vaja, seal oleks kindlasti mõistlik ka KOV-il panustada teatud klastrite arendamisse, näiteks puidusektorisse Kagu-Eestis, et tõsta lisandväärtust ning samaaegselt panustada ka ringmajanduse eesmärkide saavutamisse.
- Ringmajandusürituste (temaatilised seminarid, laadad jm) korraldamine – kindlasti oluline, aga kahjuks on osade teiste omavalitsuste kogemus näidanud, et kui näiteks laatadel või üritustel tulla välja oma jäätmemajanduse teemalise telgiga, siis see osalejaid eriti ei köida. Inimesed lähevad sellistele üritustele eelkõige meelt lahutama. Samas on mingil määral oluline ka lihtsalt n-ö pildil olla pidevalt, et kasvõi alateadlikult inimeste suhtumist mõjutada.
- Maakondliku ringmajanduse spetsialisti ametikoha loomine – enne peaks olema selge, kuidas valdkonnas on üldse vastutus jagatud KOV-ide vahel (ning riigi vahel). Kui vastutus on paigas, siis saaks tõesti see ringmajanduse spetsialist koordineerida tegevusi erinevate KOV-ide, riigi ning ettevõtete vahel.
- Ringmajanduskeskused / parandustöökojad / uuskasutuskeskused – suur huvi. Probleeme on sobiva asukohaga. Jäätmejaamu keegi keskusesse rajada ei taha, aga aktiivset osalust nõudvad asutused võiksid samas olla inimestele ligidal ning kättesaadavad ka nendele, kes autot ei oma.

- Koostöö lähivaldadega: ühine jäätmekava, energia- ja kliimakava, ringmajanduse kompetentsikeskus vms – Keeruliseks muudab ühise asjaajamise see, et tegevuskavadel peab olema rahaline kate, millest enamasti suurem osa peab tulema KOV-ide eelarvest. See muudab kokkulepete tegemise keeruliseks, eriti kui maksta tuleb tegevuste või rajatiste eest, mis jääb teise KOV-i territooriumile (isegi kui sisulisest küljest oleks see mõistlik). Ringmajanduse kompetentsikeskus on mõistlik mõte, aga see eeldab samuti raamlepingut omavalitsuste vahel, kus on ka kokku lepitud kulude jaotamine ning põhimõtte kulutuste tegemiseks (sh geograafiliselt), et KOV-id ei tunneks, et neid jäetakse arengutest kõrvale.
- Maakondlikud koolitused, eksperdid.

Ringmajandust edendavate projektide soodustamine KOV territooriumil

- Ringse linna/piirkonna projekt – Pilootprojektina mõeldav, aga see ei peaks olema kindlasti eesmärk. Euroopa Liit on üks majanduspiirkond. Juba praegu liiguvad väärtust omavad jäätmed üle riigipiiride sinna, kus neile antakse lisandväärtust. Me ei peaks ennast geograafiliselt piirama ringmajanduse arendamisel. Suures pildis pole vahet, kas meie poolt kokku kogutud vana mööbel leiab uue kasutuse Lõuna-Eestis või Põhja-Lätis. Võimalik, et Euroopas kujunevad regioonide kaupa välja klastrid, kus teatud asju või jäätmeid ümber töödeldakse või siis uuesti kasutusse võetakse. Harjumaal on juba praegu jäätmete ümbertöötlemine-käitlemine koondunud suuresti Lasnamäele, Maardusse ning Jõelähtmesse ning seda ilma igasuguse riigi- või KOV-i poolse sekkumiseta. Pigem võiks alustada sellest, et me teaksime, kuhu vanad asjad ja jäätmed päriselt praegu liiguvad, mitte ainult aruannetes. Eestis on jäätmemajandus tohutult hall ala ning inimestel puudub selle vastu usaldus.

Uuenduslike ringmajanduslike initsiatiivide algatamine

- Ringmajanduse kompetentsikeskus (riiklik/piirkondlik/KOV-i piires) – see võiks olla piirkondlik, Harjumaa põhikeskus võiks olla Tallinnas, võib-olla siis kohalikud keskused või väiksemad punktid. Teadmised, aga ka ressursid (nii füüsiliste materjalide ja esemete osas kui ka inimressursid) võiksid liikuda sinna, kus parasjagu vaja. Näiteks kui korraldatakse mööbli restaureerimise koolitusi, siis üks inimene saaks olla täiskohaga tööl ja anda erinevates Tallinna ja teistes Harjumaa ringmajanduskeskustes koolitusi. Põhiline murekoht on seotud rahastamisega.
- Ringmajanduse kohalik või piirkondlik toetusmeede – ringmajanduskeskuste rajamine on kindlasti oluline, aga siin tuleb mõelda kohe projekti või ettevõtmise jätkusuutlikkuse peale. Tihtipeale on KOV-il lihtsam kulutada korraga 2 miljonit kui 200 000 igal aastal 10 aastat järjest. Seega võiks riik toetada ka koolitusprogramme, toetada näiteks ringmajandusruumide ülalpidamist. Vastasel juhul võib juhtuda, et ehitatakse ringmajanduskeskus välja, aga paari aasta pärast jääb see tühjaks, sest ei suudeta leida raha keskuse täiemahuliseks ülalpidamiseks. Või siis jäävad unarusse vajalikud tööriistad, seadmed jne.
- KOV või omavalitsusliidu algatatud detailplaneeringud ja projektid spetsiifiliselt ringmajanduslike äripindade loomiseks ja edendamiseks – Sellele peaks riik kui suurmaaomanik mõtlema. KOV-idel pole tihtipeale maad isegi selleks, et seadustega ettenähtud funktsioone täita, rääkimata siis tööstusparkide rajamisest. Üldiselt aga teevad ettevõtted seda, mis on neile rahaliselt kõige kasulikum. Kui maksukeskkond soosib ringmajandust, õiguslik raamistik on sobiv, siis piisab lihtsalt sobiva maa ja ehitusõiguse olemasolust ning küll ettevõtted endale koha leiavad. Harjumaal ei ole selles küsimus.

III TEGEVUSKAVA

Keskkonnaga seotud teemadel:

TEGEVUS	LISAINFO	ELLUVIIMISE AEG
Jäätmehoolduse arengukavas või eelarvestrateegias sätestatud tegevused		
Uue jäätmejaama ehitus I etapp		2024-2025
Jäätmejaama II etapp – ringmajanduskeskuse ehitus	Soov tuua varasemaks	2028-2029
Jäätmepunktide võrgu arendus		2023-...
Avalikel üritustel jäätmete liigiti kogumine		2023-...
Liigiti kogumise mahutid avalikus ruumis		2024-...
Pakendijäätmete kohtkogumise osakaalu suurendamine		2023-...
Pakendijäätmete kogumisvõimaluse tagamine Naissaarel		2023
Ringmajandusalane teavitustegevus		2023-...
Toidujagamise kommuuni loomine		2024
Valvekaamerate paigaldamine pakendipunktidesse		2024-...
Soovid ja mõtted, mis arengukavades või eelarvestrateegias ei kajastu		
Keskkonnajuhtimissüsteemi rakendamine		2026?
Keskkonnajalajälje hindamine KOV-is		2025?

Äri- ja koostöömudelitega seotud teemadel:

TEGEVUS	LISAINFO	ELLUVIIMISE AEG
Platvorm lammutuses tekkinud või ehituse käigus üle jäänud materjalide taaskasutusse võtmiseks	Isegi kui IT-platvorm on valmis, siis tekib probleem logistikaga. Kus neid materjale vahehoiustada? Kes need sinna viib? Lisaks ka õiguslikud küsimused - lammutusjääd ei muutu iseenesest materjaliks, selleks peab toimuma mingisugune tegevus vastava loa alusel.	
Toiduringluskappide paigaldamine	KOV annab koha, teeb teavitustööd ja MTÜ haldab.	2025+

Uuringud või analüüsid, mida on ringmajanduse valdkonnas vaja läbi viia:

TEGEVUS	LISAINFO	ELLUVIIMISE AEG
Kui palju kasutuskõlblikke materjale jääb üle ehitus- ja lammutustööde käigus? Mis on nende kasutuselevõtmise kulu? Kus neid hoiustada saaks? Kes seda infot koguma ja haldama hakkab? Kes katab kaasnevad kulud?	Peaks toimuma minimaalselt Harjumaa-üleselt, muidu puudub mõte.	2024-2025
Millised ettevõtted ja milliseid ressursse kasutavad ja vajavad?	See annab infot materjalide tarbimise kohta. Jällegi, peaks toimuma minimaalselt Harjumaa-üleselt.	2024-2025

IV KOOSTÖÖ

Peamine ringmajanduse koostööpiirkond on Harju maakond koos Tallinna linnaga. Vastavalt vajadusele toimub koostöö kahe või enama naaberomavalitsuse vahel sh ühised jäätmekavad ning energia- ja kliimakavad. Olulisteks koostöökohtadeks on jäätmetaristu - sh jäätmejaamade - ühine majandamine, maavarade küsimused, biojätmete väärimine jpm.

RINGMAJANDUSE ALANE KOOSTÖÖ OMAVALITSUSE TERRITOORIUMIL

Eelkõige võiks koostöö olla KOV-i ja kohalike elanike, koolide, MTÜde ja ettevõtetega.

RINGMAJANDUSE ALANE MAAKONDLIK KOOSTÖÖ

Tallinn on piirkonna dominant. Kas on mõistlik igal KOV-il eraldi välja arendada oma täiemahulised ringmajanduskeskused? Võivad olla kohalikud väiksemad keskused, aga näiteks ehitusmaterjalide korduskasutuse puhul on mastaabiefekt oluline.

RINGMAJANDUSE ALANE RIIGI TASANDI JA RAHVUSVAHELINE KOOSTÖÖ

Infovahetus teiste riikidega, EL-i õigusloome ning kohapealne juurutamine.

LISA 1. ETTEPANEKUD RIIGILE RINGMAJANDUSE SOODUSTAMISEKS

ETTEPANEKUD RIIGILE, ET OMAVALITSUSE TÖÖ RINGMAJANDUSE ARENDAMISEL OLEKS TÕHUSAM

- Riigi praegune suhtumine paistab olevat, et KOV-id peavad tegelema jäätmemajandusega ja seega langeb ka ringmajanduse edendamisel põhirõhk neile. Samal ajal ei ole meil täna isegi uuendatud riiklikku jäätmekava. See muudab Eesti jäätmemajanduse põhjendamatult killustatuks ja äärmiselt ebaefektiivseks. Meil on 1,3 miljonit inimest ja 79 omavalitsust. See tähendab, et keskmiselt iga 16+ tuhande inimese kohta on eraldi jäätmekava, jäätmehoolduseeskiri, jäätmejaam, jäätmevaldajate register, hanked korraldatud jäätmeveoks, lepingud taaskasutusorganisatsioonidega, ringmajanduskeskus jne, rahvaarvu mediaan on sellest aga oluliselt madalam.
- Jäätmemajandus või vähemasti ringmajandus ei peaks olema KOV-ide põhine või jääma kinni omavalitsuspiiridesse. 5000 inimest on liiga madal alampiir, et välja arendada ühe KOV-i piires välja näiteks täiemahuline ringmajanduskeskus ja seda ka üleval pidada.
- Riik peab oluliselt rohkem hakkama jäätmemajandust suunama. Kui KOV-idele antakse ülesandeid jäätmemajanduse või ringmajandusega seoses juurde, siis peab sellega kaasnema ka rahastus. Printsip "saastaja maksab" jäätmemajanduses ei kehti, kui eelduseks on, et inimestel peab olema võimalus suurt osa liigiti kogutud jäätmetest üle anda tasuta, peab olema võimalus kasutada tasuta või kunstlikult madala tasu eest remondiruumi või käia tasuta vastavatel koolitustel.
- Oluliselt suurem peab olema ka IT-tugi. Ringmajanduses on infovahetus ja info kättesaadavus ääretult oluline, aga ei ole kuskilt otsast mõistlik, kui iga KOV hakkab selleks eraldi platvormi arendama ja üleval pidama, selleks pole ka lihtsalt raha.
- Maakondlik ühistransport on juba praegu ühistranspordikeskuste arendada. Miks ei võiks jäätmekäitlus toimuda samadel alustel? See tagaks, et ühe regiooni piires on inimestel võimalik jäätmeid üle anda samadel alustel, kehtivad samad nõuded ja regulatsioonid.
- Keskkonnajalajälje hindamiseks KOV-is ja allasutustes võiks olla ühtne praktika või meetodika. See muudaks hindamise kiiremaks, odavamaks, lisaks oleks niimoodi lihtsam KOV-e omavahel võrrelda. Näiteks motiveeriks KOV-e tegutsema kui minuomavalitsus.ee hinnangus oleksid sees kriteeriumid hindamiseks kui roheline on KOV-i valitsemisaparaat.
- Kohalike ressursside kestliku kasutamise soodustamiseks on vaja riiklikku andmebaasi, mis viiks kokku ressursside pakkumise ja nõudluse.
- Ringmajandusalane teavitustegevus peaks olema eelkõige üleriigiline või vähemalt koordineeritud riigi tasandil, et sama signaal läheks välja.

ETTEPANEKUD PUUDUVATE VÕI MUUTMIST VAJAVATE ÕIGUSAKTIDE OSAS

Saastamine ja ressursside kasutamine tuleb muuta kallimaks, et ringmajandus oleks konkurentsivõimelisem. See eeldab kaevandamistasude tõstmist, jäätmete põletamise ja ladustamise tasude tõstmist, võimalikke maksusoodustusi ettevõtetele, kes rakendavad ringmajanduse printsiipe jne.

Riigihangete puhul aitab seadusandlus. Kui KOV-i jaoks on oluliselt odavam ja lihtsam teha hankeid n-ö vanaviisi, siis on raske põhjendada volikogule, miks peaks hankega ostma asju või teenust kallimalt ja saada selle eest vähem. Teatud riiklike toetusmeetmetega saab KOV-e nügida keskkonnahoidlike hangete suunas ja kui juba on positiivne kogemus olemas, siis on ka suurem valmidus seda edaspidi ette võtta.

LISA 2. ARENGU INDIKAATORID

1. JÄÄTMEAJANDUSE EDENDAMINE

1.1. Jäätmekava. Millisele lävendile vastab KOV-i kehtiv jäätmekava?

Eeskujulik - jäätmekavas on määratud eesmärgid ja tegevused, kuidas suurendada jäätmete ringlusse võtmist.

1.2. Jäätmehoolduseeskiri. Millisele lävendile vastab kehtiv jäätmehoolduseeskiri?

Eeskujulik - jäätmehoolduseeskirjas on sätestatud, et korraldatud jäätmeveo raames on liigiti kogumine (lisaks segaolmejäätmetele vanapaber, bio- ja suurjäätmed) kõigile jäätmevaldajatele kohustuslik.

1.3. Jäätmevaldaja register. Kas KOV-is on jäätmete tekkest ülevaate saamiseks kasutusel jäätmevaldaja register?

Edasijõudnu - veebipõhine register.

1.4. Koostöö taaskasutusorganisatsioonidega. Kas omavalitsusel on lepingud taaskasutusorganisatsioonidega?

Edasijõudnu - lepingud taaskasutusorganisatsioonidega on uuendatud/sõlmitud viimase viie aasta jooksul.

1.5. Jäätmete edasise käitlemise korraldamine. Kuivõrd KOV panustab jäätmete tekkimise vähendamisse ja vältimisse ning on läbi mõelnud, mis saab kogutud jäätmetest?

Baastase - on kehtestatud nõuded jäätmeveo raames kogutud jäätmete edasiseks käitlemiseks.

1.6. Pakendijäätmete liigiti kogumine. Milline on pakendijäätmete liigiti kogumise võrgustik?

Eeskujulik - on olemas pakendite kohtkogumine.

1.7. Korraldatud jäätmevedu. Kas KOV on taganud toimiva jäätmeveo sõlmides kontsessioonilepingu jäätmekäitlejaga?

Eeskujulik - korraldatud jäätmeveo raames kogutakse jäätmed vähemalt järgmised jäätmed liigiti: segaolme-, paber- bio-, pakendi- ning suurjäätmed.

1.8. Jäätmejaamade lahtiolekuaegade paindlikkus. Kuivõrd jäätmejaamades toimub jäätmete vastuvõtt?

Eeskujulik - vähemalt viiel päeval nädalas sh ühel puhkepäeval. Kokku vähemalt 40 tundi nädalas ja vähemalt 8 tundi ühel puhkepäeval.

1.9. Jäätmete liigiti vastuvõtt jäätmejaamades. Milliseid jäätmeliike jäätmejaamad liigiti vastu võtavad?

Eeskujulik - on loodud võimalused asjade korduskasutusse suunamiseks (tooted või tootekomponendid, mis ei veel jäätmeteks muutunud). Korduskasutus tähendab, et asja kasutatakse uuesti selle esialgsel otstarbel, seega aitab korduskasutus jäätmeteket vähendada või vältida. Korduskasutussüsteemi näide on mööbli või riiete viimine taaskasutuspoodidesse.

1.10. Jäätmekorralduse info kodulehel. Kas elanikud on informeeritud jäätmehooldusteenuste sisust ja teenusepakkujatest?

Edasijõudnu - omavalitsuse veebilehel on leitav informatsioon jäätmeteket vältivate tegevuste kohta.

2. KOHALIKE RESSURSSIDE KESTLIKU KASUTAMISE SOODUSTAMINE

2.1. Taastuenergiaalade planeerimine. Kas omavalitsuse üld- või eriplaneeringus on käsitletud taastuenergiaalaid?

Edasijõudnu - omavalitsuse üld- või eriplaneeringus on eraldi käsitletud taastuenergiaalaid.

3. RINGMAJANDUSALANE TEAVITUSTEGEVUS

3.1. Elanikkonna jäätmemajanduse alase teadlikkuse tõstmine. Kas KOV teavitab elanikke ringmajanduse põhimõtetest ja vajalikkusest?

Eeskujulik - viiakse läbi vähemalt üks jäätmemajanduse alane teabepäev, kooluts, infotund või kampaania aastas.